

NODAVLAT VA NOTIJORAT TASHKILOTLARNING HUQUQIY ASOSLARI.

Alisher Qodirov

Andijon viloyati Andijon tumani, umumta'lim maktabi

iqtisod fani o'qituvchisi

O'zbekiston Respublikasida jamiyat hayotida bugungi kunda nodavlat notijorat tashkilotlari muhim o'rin tutadi. Mustaqillik yillarida respublikada fuqarolik jamiyati negizida huquqiy davlat qaror topdi. Huquqiy davlatni qaror toptirishda nodavlat va notijorat tashkilotlarning o'ri katta.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining XIII bobining 56-moddasiga muvofiq: Respublikada qonuniy ro'yxatga olingan kasaba uyushmalari, siyosiy partiyalar, olimlar birlashmalari, xotin-qizlar, keksalar va yoshlar tashkilotlari, ilmiy-tadqiqot birlashmalari, ommaviy harakatlar va boshqa fuqarolik tashkilotlari tan olinadi. O'zbekiston. (2.6). Mustaqil O'zbekiston Respublikasi suveren demokratik davlat barpo etishning shart-sharoitlari nodavlat va notijorat tashkilotlariga xizmat qiladi va ularni qo'llab-quvvatlashdan keng foydalaniladi. Xususan, 1999-yil 14-aprelda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Parlamenti Bosh Assambleyasi tomonidan "Nodavlat va notijorat tashkilotlari to'g'risida"gi qonun qabul qilindi (3.156). Shundan so'ng respublikada ayrim tadbirlar o'tkaziladi. 2008-yil iyul oyida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining yuqori va quyi palatalari tomonidan "Nodavlat notijorat va notijorat tashkilotlari hamda fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash va kuchaytirish to'g'risida"gi qo'shimcha qaror qabul qilindi. Mazkur qaror nodavlat notijorat va notijorat tashkilotlarini rivojlantirish yo'lidagi navbatdagi qadam bo'lib, fuqarolik institutlarining mustaqil rivojlanishi, demokratik yangilanishdagi roli va ahamiyatini oshirish imkonini berdi. Qo'shimcha qarorga muvofiq, demokratik tamoyillarga asoslangan boshqa nodavlat va notijorat tashkilotlari, shuningdek, boshqa institutlar faoliyatini moliyalashtirish manbalarining tuzilmasi belgilandi. Demokratlashtirishni yangilash va modernizatsiya qilish chora-tadbirlari asosida bugungi kunda 5 mingdan ortiq nodavlat va notijorat tashkilotlari faol ishlamoqda. Ular orasida "Komolot" yoshlar ijtimoiy harakati, xotin-qizlar birlashmasi qo'mitasi, "Mahalla", "Nuroni" jamg'armalari, "O'zbekiston madaniyati va san'ati forumi", "O'zbekiston madaniyati va san'ati forumi" kabi yirik nodavlat va notijorat tashkilotlari, jamoat birlashmalari bor. Sog'lom avlod".

Bugungi kunda nodavlat notijorat va notijorat tashkilotlarining 40 foizdan ortig'i fuqarolarning ijtimoiy-iqtisodiy huquqlarini himoya qilish, 14,2 foizi xotin-qizlar muammolarini rivojlantirish, 13,6 foizi sog'liqni saqlash, ta'lim va atrof-muhitni muhofaza qilish masalalarini amalga oshirish hamda boshqa ijtimoiy ahamiyatga molik faoliyat turlari bilan shug'ullanadi. 12 foiz. Nodavlat va notijorat tashkilotlari ijtimoiy tuzilmalarda tegishli funksiyalar va qo'llab-

<https://conferencea.org>

quvvatlash zarur bo'lgan sohalarda ishlaydi. 2005 yilda umumiy fuqarolar forumi bo'lib o'tdi va u fuqarolik ijtimoiy institutlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynadi. Forum qarori asosida O'zbekiston Respublikasi milliy nodavlat va notijorat tashkiloti tashkil etildi. Bugungi kunda milliy assotsiatsiya o'z saflarida aholi tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan 300 dan ortiq nodavlat va notijorat tashkilotlarni birlashtirgan.

Xalqning huquq, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishda milliy birlashmaning o'рни nihoyatda muhim. Ushbu birlashmaning faoliyati fuqarolarning taklifiga binoan tashkil etilgan bo'lib, nodavlat va notijorat tashkilotlarining faol va qonuniy faoliyatini qo'llab-quvvatlash va himoya qilishga qaratilgan. Bunday tashkilotlar faoliyati 5 yo'nalishda amalga oshirilmoqda.

Bular: ayollar, yoshlar, huquqiy, ekologik-iqtisodiy, ijtimoiy-gumanitar.

Mustaqillik yillarida respublikamizda 4,6 million yoshlarni birlashtirgan eng yirik, o'ta muhim nodavlat va notijorat "Komolot" jamoat harakati tashkil etildi. Ushbu tashkilotning har bir tuman va shaharda filiallari ham bor. Ushbu tashkilotning har bir tuman va shaharda filiallari ham bor. "Komolot" yoshlar ommaviy harakati negizida o'z saflarida 4,2 million o'quvchini birlashtirgan "Kamalak" respublika maktab-internati bolalar harakati tashkil etildi. Shu bilan birga, ijtimoiy xizmat ko'rsatish markazlari ham ishlaydi. Bu markazlar yoshlarga huquqiy va tibbiy yordam ko'rsatib, ularni mehnatga yo'naltirish, kasbga yo'naltirish, ishga joylashishiga ko'maklashmoqda. "Komolot" ommaviy harakati bolalar va yoshlarni jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishni qo'llab-quvvatlaydi, dunyoda yagona bo'lgan ommaviy sportning uch bosqichli tuzilmasini targ'ib qiladi. Bular o'quvchilarning "Umid nihollari" respublika ko'riktanlovlari, kollej va litseylar o'quvchilarining "Barkomol avlod", oliy o'quv yurtlari va kollejlarda o'quvchilarining "Universiada"laridir. Ushbu ommaviy harakat O'zbekistonda Bolalar sportini amalga oshirish jamg'armasini ham qo'llab-quvvatlaydi.

Nihoyat, respublikamizdagi ijtimoiy hayot erkinligi uchun nodavlat va notijorat tashkilotlari yildan-yilga o'z rolini yuksaltirib, kuchayib borayotganini tasdiqlaymiz.

Adabiyot

- 1.Karimov I.A.Bizning asosiy vazifamiz-Vatanimizni rivojlantirish va aholimizning baxtli turmushini oshirish. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2010.
- 2.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti 2011 yil.
- 3.Jo'raev N., Fayzullaev T. O'zbekiston tarixi. – Toshkent: "Sharq" nashriyoti 2001 yil.
- 4.Schodmonov A. Vatanimizda fuqarolik jamiyatining shakllanishi. Demokratlashtirish va inson huquqlari.- Toshkent:2010.